

WAAR ALLES VAN HEM SPREEKT

Visiedocument liturgie Hervormde Gemeente Herwijnen DEEL 2

De kerkenraad het Visiedocument in het voorjaar/de zomer van 2021 geëvalueerd. De bevindingen van de kerkenraad plus eventuele besluiten tot aanpassingen en aanvullingen zijn steeds herkenbaar onder de bestaande kopjes 'Beleidsvoornemens' aangegeven.

Verder zijn in het document enkele tekstuele aanpassingen gedaan, die echter aan de inhoud of strekking van het Visiedocument niets veranderen.

De kerkenraad heeft de geëvalueerde versie van het Visiedocument vastgesteld op 7 juli 2021

Ter inleiding

In dit tweede deel worden de onderwerpen uitgewerkt die in het eerste deel van het Visiedocument nog niet volledig beschreven zijn. Samen met deel 1 vormt dit de algehele visie op liturgie zoals wij die de komende jaren vorm en inhoud hopen te geven. De nummering van de paragrafen loopt daarom ook door.

6. Het amen van de gemeente

6.1 De huidige situatie

In de huidige liturgie wordt het 'amen' na votum, groet, de prediking en de zegen door de predikant uitgesproken.

6.2 Bezinning

6.2.1 Het 'amen' van de gemeente in de Schrift

In Gods Woord lezen we in Deuteronomium 27:15-26, hoe "heel het volk moet antwoorden en zeggen: Amen" op diverse verboden en vervloekingen die de Levieten namens de Heere ten gehore van de mannen van Israël uitspreken. Zie ook Nehemia 5:13. In 1 Kronieken 16:36 zegt heel het volk na een psalm van David 'amen' op de gehele inhoud en in het bijzonder op het God lovende slot. In psalm 106:48 wordt heel het volk ook opgeroepen om te zeggen 'Amen'.

Het 'amen' is in de Schrift niet enkel voorbehouden aan een specifieke ambtsdrager (koning, priester, profeet). Al in het Oude Testament wordt het volk meerdere keren opgeroepen om dit 'amen' uit te spreken.

De kerkenraad heeft erover nagedacht op welke momenten dit in de liturgie mogelijk is. Het zou goed door de gemeente kunnen worden uitgesproken na het votum, na de groet en na de zegen.

De kerkenraad ziet Schriftuurlijk ruimte om de gemeente 'amen' op de zegen te laten zeggen.

Er is gesproken over de vraag of dit door middel van een gesproken of gezongen 'amen' plaatsvindt.

De kerkenraad geeft voorkeur aan een gesproken 'amen' door heel de gemeente.

6.3 Beleidsvoornemens m.b.t. het 'Amen' zeggen door de gemeente

Alles overwegend heeft de kerkenraad besloten tot de volgende beleidsvoornemens:

- A. Invoering van het door de gemeente 'amen' zeggen op de zegen, wordt opgepakt nadat een nieuwe predikant aan de gemeente is verbonden;

Evaluatie 2021: is niet opgepakt; de kerkenraad ziet er nu ook geen aanleiding toe.

- B. Concreet spreekt de gemeente het 'amen' na invoering gezamenlijk uit;

- C. Zolang er nog geen nieuwe predikant aan de gemeente verbonden is en invoering van het door de gemeente uitgesproken 'amen' geen feit is, biedt de kerkenraad wel ruimte voor dit gebruik in bijzondere diensten. Zo kan de gemeente er op een aantal momenten aan proeven.

Evaluatie 2021: er is nog geen gebruikgemaakt van de geboden ruimte.

7. Het Klein Gloria (Gloria Patri)

7.1 Huidige situatie

In de samenkomsten van de gemeente wordt het Klein Gloria niet gezongen. Het staat wel in de Hervormde Bundel 1938 (lied 88), maar wordt in de regel niet opgegeven.

7.2 Bezinning

In de bezinning is duidelijk geworden dat een lofprijzing zoals het 'Ere zij de Vader en de Zoon...' op basis van de Schrift goed mogelijk is. In de Bijbel vinden we soortgelijke lofverheffingen op God aan het slot van de psalmboeken en op meerdere andere plaatsen in het Oude en het Nieuwe Testament. Het Klein Gloria heeft zeer oude papieren. Het reciteren of zingen van het Klein Gloria gold al in de vierde eeuw na Christus juist als een teken van orthodoxie.

In de Hervormde Gemeente Herwijnen zijn wij het zingen van het Klein Gloria niet gewend. De melodie en het gebruik roepen bij meerdere gemeenteleden negatieve associaties op met andere kerken. Dit vormt op dit moment een serieuze drempel om het zingen van het Klein Gloria na votum & groet, of na het lezen van de geloofsbelijdenis aan te heffen.

7.3 Beleidsvoornemens kerkenraad

- A. De kerkenraad is niet voornemens om het Klein Gloria op korte termijn in te voeren. De versie die wij kennen is door zijn melodie beladen vanwege associaties met andere kerken.

Evaluatie 2021: er is geen verandering gekomen in dit standpunt.

- B. Op dit moment wil de kerkenraad wel ruimte bieden aan het zoeken naar alternatieve melodieën; mocht er een goed alternatief zijn, dan kan opnieuw gekeken worden of invoering wenselijk is. Maar dit niet eerder dan dat er een nieuwe predikant aan de gemeente verbonden is;

Evaluatie 2021: Er is niet gezocht naar alternatieve ontwikkelingen. De kerkenraad ziet er nu ook geen aanleiding toe.

- C. De kerkenraad acht het zingen van een Klein Gloria wel mogelijk in een bijzondere dienst.

Evaluatie 2021: de mogelijkheid bestaat nog steeds.

8. De Tien Geboden gelezen/gezongen

8.1 Huidige situatie

In de ochtendiensten worden de Tien Geboden door de predikant / voorganger gelezen uit Exodus 20:1-17 of Deuteronomium 5:6-21. Direct aansluitend wordt ook wel het 'dubbelgebod' van de Heere Jezus gelezen (Mattheüs 22:34-40 ; Markus 12:28-34; Lukas 10:25-27).

8.2 Bezinning

Op grond van de al eerder genoemde participatiegedachte: de gemeente neemt zelf het Woord op de lippen om dat te verkondigen, is nagedacht over alternatieven. Zo kan een kerkenraadslid, of

gemeentelid de Tien Geboden en het Dubbelgebed van de Heere Jezus ook lezen in plaats van de predikant. Ter afwisseling kan men ook nadenken over teksten die de Tien Geboden en het Dubbelgebed parafaseren (= omschrijven en uitleggen met andere woorden). Wanneer daarbij eenvoudige woorden worden gebruikt is het mogelijk om één van de kinderen/jongeren van de gemeente dit te laten lezen. Het is verstandig om daarvoor een aantal – door de kerkenraad geschikt bevonden – teksten te gebruiken.

Een andere optie is: de gemeente de Tien Geboden en/of het Dubbelgebed laten zingen. Luther en Calvijn berijmde de Tien Geboden al zodat de gemeente die gezamenlijk, als volk van God, zingend kon verkondigen aan elkaar en aan de wereld. Het zou daarbij goed zijn om daarvoor niet al te lange liederen te gebruiken, die ook dichtbij de tekst en de betekenis van de Tien Geboden of het Dubbelgebed in de Schrift blijven.

8.3 Beleidsvoornemens kerkenraad

- A. Met ingang van 1 september 2017 is het in bijzondere diensten mogelijk om de Tien Geboden en/of het Dubbelgebed van de Heere Jezus door gemeenteleden uit de Schrift te laten voorlezen;
Evaluatie 2021: Dit gebeurt zo nu en dan.
- B. Vanaf dat moment is het ook mogelijk om de Tien Geboden en/of het Dubbelgebed in bijzondere diensten in de vorm van een parafaserende tekst voor te laten lezen door een van de kinderen / jongeren in de gemeente;
Evaluatie 2021: Dit gebeurt zo nu en dan.
- C. De kerkenraad zal hiervoor een aantal teksten verzamelen en goedkeuren voor gebruik in bijzondere diensten;
Evaluatie 2021: teksten worden in voorkomende gevallen gekozen in overleg tussen voorganger en commissie themadienst
- D. Het is dan ook mogelijk om de Tien Geboden en/of het Dubbelgebed in bijzondere diensten door de gemeente te laten zingen. Uit de bundel Weerklank kan daarvoor onder andere worden gebruikt: Lied 2, 3, 293, 294, 296;
Evaluatie 2021: is een enkele keer gebeurd.
- E. Invoering van deze mogelijkheden in reguliere erediensten wordt ter hand genomen vanaf het moment dat er weer een nieuwe predikant aan de gemeente is verbonden.
Evaluatie 2021: Is nog niet opgepakt.

9. De Geloofsbelijdenis gelezen/gezongen

9.1 De huidige situatie

In de tweede zondagse samenkomst wordt in hoofdzaak de apostolische geloofsbelijdenis gelezen door de predikant / voorganger.

9.2 Bezinning

In de bezinning is naar voren gekomen, dat het goed is wanneer niet enkel de Apostolische Geloofsbelijdenis wordt gelezen. De Geloofsbelijdenis van Nicea is ook één van de oecumenische geloofsbelijdenissen die wat de kerkenraad betreft ook vaker in de samenkomsten van de gemeente dient te klinken. Al was het maar omdat deze geloofsbelijdenis – op het zogenaamde filioque na – nog meer dan het Apostolicum door de wereldkerk als gemeenschappelijke belijdenis aanvaard is. Om de afwisseling van het zogenaamde Apostolicum en de Geloofsbelijdenis van Nicea te

waarborgen kan de kerkenraad vaststellen dat de eerste op de oneven zondagen van de maand en de Geloofsbelijdenis van Nicea op de even zondagen van de maand gelezen wordt.

De geloofsbelijdenis kan ook heel goed door een gemeentelid worden voorgelezen.

In de kerkenraad is ook gesproken over de mogelijkheden om de gemeente het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof zingend te laten belijden. Luther en Calvijn voorzagen de gemeente ook van een zingbare geloofsbelijdenis. Door te zingen wordt de band tussen Geloven en God loven versterkt. Een belijdenis is een doxologie = Lofprijzing, verheerlijking en aanbidding van en lofverheffing tot God.

De kerkenraad is zich ervan bewust dat het zingen van de geloofsbelijdenis voor de gemeente een nadrukkelijke verandering betekent die ook negatieve associaties kan oproepen. Daarom acht de kerkenraad het op z'n minst verstandig om de gemeente heel voorzichtig kennis te laten maken met de gezongen geloofsbelijdenis, zoals we die bijvoorbeeld in Weerklank vinden: lied 303 (Melodie P. Chr. Van Westering). Dit kan het beste gebeuren door die bijvoorbeeld eens door een koor te laten voorzingen in een bijzondere dienst. Het voordeel van genoemd lied: de tekst van het Apostolicum wordt exact gevolgd. In de toekomst kan dan bekeken worden of het wenselijk is om de gemeente de geloofsbelijdenis ook te laten zingen.

9.3 Beleidsvoornemens

- A. Met ingang van 1 september 2017 wordt op de oneven zondagen van de maand in de tweede samenkomen van de gemeente de Apostolische Geloofsbelijdenis gelezen. Op de even zondagen van de maand wordt de Geloofsbelijdenis van Nicea gelezen;
Evaluatie 2021: Gebeurt in de praktijk.
- B. Er wordt bekeken of het wenselijk en mogelijk is om een gemeentelid deze geloofsbelijdenis in bijzondere diensten te laten lezen. Hiervoor dienen mensen te worden gevraagd en/of toegerust;
Evaluatie 2021: De mogelijkheid is er en er wordt af en toe gebruik van gemaakt.
- C. De kerkenraad acht het nu niet verstandig om de Apostolische Geloofsbelijdenis ook te laten zingen door de gemeente. Wel komt er ruimte om de gemeente daaraan te laten proeven in bijzondere diensten. Een koor kan dan de geloofsbelijdenis zingen;
Evaluatie 2021: Van deze mogelijkheid is nog geen gebruikgemaakt.
- D. De gebruikte tekst dient wel de letterlijke tekst van het Apostolicum te blijven.

10. Beamergebruik

10.1 Huidige situatie

Noch in de reguliere, noch in de bijzondere zondagse samenkomsten wordt van de beamer gebruik gemaakt.

10.2 Bezinning

Binnen de klankbordgroep zijn meerdere voordelen van het gebruik van een beamer genoemd. Zo kan er dan gemakkelijk uit meerdere bundels gezongen worden. Afkondigingen kunnen voor aanvang van de dienst geprojecteerd worden. Ook biedt het andere mogelijkheden om beeld en geluid in de dienst een plaats te geven.

De kerkenraad is op dit moment niet overtuigd van de noodzaak tot beamergebruik in de diensten. Er is op zichzelf niets principiëls tegen in te brengen, maar het nut en noodzaak is voor de Hervormde Gemeente Herwijnen niet aangetoond. Zeker wanneer de gemeente uit Weerklank zingt is het niet nodig om andere liederen via de beamer te projecteren.

Daarnaast kleven er volgens de kerkenraad de nodige praktische bezwaren aan een permanente beamer. Waar moet die geïnstalleerd worden in het monumentale kerkgebouw?

In plaats van beamer(s) kunnen tv-scherm(en) worden gebruikt. Er is al een scherm aangeschaft, wat vanuit het kerkelijk centrum naar de kerk kan worden gereden en is voorzien van een uitschuifbaar onderstel. Ook is er een tweedehands beamer beschikbaar. De kosten kunnen daardoor worden beperkt.

Inhoudelijk bezwaar is dat er gereede kans is dat mensen bij beamer gebruik hun Bijbel ook thuislaten, waardoor zij niet meer meelesen. Dat komt het actief en persoonlijk gebruik van de Schrift door de gemeente niet ten goede.

In bijzondere diensten zou een keer 'op proef' een beamer kunnen worden ingezet.

10.3 Beleidsvoornemens

A. Op dit moment (juni 2017) wordt er geen beleid voor permanent gebruik van beamers / tv-schermen ontwikkeld;

Evaluatie 2021: Geen ontwikkelingen; wel worden de kerkdiensten sinds enige tijd (voorjaar 2020) onder invloed van de coronapandemie in beeld uitgezonden, via YouTube. Dit zal na opheffing van de coronamaatregelen vrijwel zeker ook zo blijven. In bijzondere diensten wordt ook gebruikgemaakt van een of twee beeldschermen in de kerk, waarop bijvoorbeeld eerder opgenomen filmpjes met en door gemeenteleden worden getoond, of filmpjes van derden. Waarschijnlijk is dit in een stroomversnelling gekomen onder invloed van de coronapandemie en de beperkingen die dat oplegt aan de invulling van de erediensten.

B. In bepaalde, bijzondere diensten kan van een beamer / tv-scherm gebruik worden gemaakt, om de gemeente daar aan te laten proeven.

Evaluatie 2021: Zie boven. Mensen die thuis de diensten in beeld volgen, zien de te zingen psalmen en liederen in beeld.

11. Inzet van muzikale gaven in de liturgie

11.1 Huidige situatie

In de regel wordt in de samenkomsten gebruikgemaakt van begeleiding met behulp van orgelmuziek. Een enkele keer hebben in een bijzondere dienst gebruik andere gemeenteleden die een instrument bespelen, liederen begeleid c.q. ten gehore gebracht.

11.2 Bezinning

De kerkenraad stelt dat het op grond van de Schrift mogelijk moet zijn om meerdere mensen die muzikale gaven van God hebben ontvangen, aan de samenkomsten mee te laten werken. In de regel worden de liederen door de organisten begeleid. Er kunnen echter ook liederen zijn die zich goed of zelfs beter met behulp van pianobegeleiding laten zingen. Een piano in de kerk kan een prima aanvulling zijn. Deze moet dan wel worden bespeeld door een pianist die de liederen op een aanvaardbaar niveau kan begeleiden.

Naast begeleiding door orgel- of pianospel heeft de kerkenraad er ook geen bezwaar tegen indien een aantal blazers de liederen begeleiden.

Het behoort ook tot de mogelijkheden dat mensen met muzikale gaven een zelfstandige bijdrage aan de liturgie leveren. Hier moet nog wel verdere bezinning op plaatsvinden.

11.3 Beleidsvoornemens

- A. De kerkenraad zal inventariseren welke gemeenteleden muzikale gaven hebben ontvangen en welke dat zijn;
Evaluatie 2021: Er is geen officiële inventarisatie gemaakt.
- B. Wanneer de gemeente weer een eigen predikant heeft wordt het beleid op dit punt verder uitgewerkt.
Evaluatie 2021 A + B: vanwege de beperkende maatregelen door de coronapandemie, worden de psalmen en liederen in de diensten gezongen door groepjes van steeds twee gemeenteleden. Gemeenteleden met muzikale gaven, verlenen zo nu en toen medewerking aan bijzondere diensten (waaronder bijvoorbeeld ook de belijdenisdienst of de dienst op eerste kerstdag). Met name door zang en/of het bespelen van instrumenten.

12. Werkgroep bijzondere diensten

12.1 Huidige situatie

In het verleden zijn er wel bijzondere diensten en themadiensten georganiseerd. Veelal werd dit hoofdzakelijk vormgegeven door de predikant.

12.2 Bezinning

Gedurende de bezinning is naar voren gekomen dat ook op dit punt de betrokkenheid van gemeenteleden bij de voorbereiding van dergelijke diensten gewenst is. Dit kan bijvoorbeeld gerealiseerd worden door een werkgroep bijzondere diensten in te stellen die de voorbereiding coördineert. Zo kunnen voor diverse bijzondere diensten verschillende gemeenteleden worden benaderd om mee te helpen aan de voorbereiding en bij de uitvoering. Hierbij is vroegtijdig overleg met de predikant / voorganger uiteraard gewenst.

12.3 Beleidsvoornemens

- A. De kerkenraad stelt een opdracht op voor een werkgroep bijzondere diensten en benoemt de leden van deze werkgroep.
Evaluatie 2021: Er is een commissie themadiensten in het leven geroepen, met daarin de predikant, een kerkenraadslid (jeugdouderling) en een aantal gemeenteleden.

Na evaluatie door de kerkenraad in voorjaar/zomer 2021 in herziene versie vastgesteld door de kerkenraad op 7 juli 2021

Ds. W. Roseboom, voorzitter

J.W. Boogert, scriba

